Det finns en föreställning i den rättrådiga debatten och nyhetsbilden att det goda statsrådet är en person totalt avskild från kontaktytor. Han eller hon sitter där och tar upplysta beslut, i oväld. Allt annat är korrupt, skriver docenten och debattören **Hans Bergström**.

Staten och kapitalet sitter i samma båt

Stefan Löfven har tagit ett uppdrag som rådgivare till näringslivet via kommunikationsbyrån Rud Pedersen. Det har väckt starka reaktioner från vänsterhåll. De är av två slag. Dels framförs en principiell kritik mot vad som benämns ”lobbying”, att den skulle korrumpera statsråd och regeringsbeslut. Dels hävdas att det är fel av den förre statsministern att bistå näringslivet.

Det är avslöjande att vänstern inom socialdemokratin, som den kommer till uttrycket via föreningen Reformisterna och liknande sammanslutningar, betraktar och betecknar det svenska näringslivet som fienden. Så djupt sitter marxismen och klasskampen i deras föreställningar. Mer anmärkningsvärt är att DN:s ledarsida nu instämmer i denna syn på svenskt näringsliv och företagande som i grunden illegitima. DN:s ledarsida har sannerligen gjort en resa, bort från sin långa historia.

Att socialister är socialister är ett enkelt konstaterande. Mer finns att säga i den allmänna frågan om kontakter mellan regering och näringsliv. De som generellt ifrågasätter vad de kallar ”lobbying” förstår föga av det verkliga livet. Kontakter från näringsliv och företag handlar i huvudsak om att förse regeringen och dess kansli med mikroerfarenheter som de annars inte får på sina höga kommandohöjder. Dessa erfarenheter är ofta nyttiga komplement för statsråd och departement till vad som kommer från myndigheterna.

Ericsson behöver, skulle jag tro, berätta för den ansvarige ministern för högre utbildning vilka problem företaget har med att hitta rätt kompetens för sin verksamhet i Sverige. Kanske behöver de tala med finansministern om sina erfarenheter av expertskatten för att kunna rekrytera högt kvalificerade medarbetare internationellt. De kan också behöva göra klart vilka problem den nya amerikanska protektionismen skapar, till exempel vad gäller möjligheter att vara med i infrastrukturprojekt i USA, och vad som skulle kunna göras av motaktioner på EU-nivå och för att skydda frihandeln.

Motsvarande typer av erfarenheter och frågor finns från många delar av näringslivet. Elförsörjningen, som rymmer komplicerade system- och processfrågor, är central för många företag. Migrationsverkets rutiner för att hantera ansökningar om arbetskraftsinvandring har av och till varit en stor bromskloss, med svåra effekter för en vid krets av verksamheter, inklusive skolor med internationell inriktning. Utmärkande för vad man behöver få fram från näringslivshåll är att det oftast rör sig om sakförhållanden som statsråden inte varit riktigt medvetna om och inte har haft för avsikt att skapa. Djävulen sitter i detaljerna.

SER FÖRDELAR. Kontakter från näringsliv och företag handlar i huvudsak om att förse regeringen och dess kansli med mikroerfarenheter som de annars inte får på sina höga kommandohöjder. Det skriver Hans Bergström, docent i statsvetenskap, skribent, tidigare chefredaktör och ansvarig utgivare för Dagens Nyheter.

FOTO: BRENDA ROSS

Uppvaktningar av statsråd och statssekreterare handlar nästan aldrig om stora ideologiska frågor utan om att förse regeringen med konkreta informationer och insikter som de annars inte skulle ha. Vad de gör med dessa fakta är förstås upp till de politiska beslutsfattarna. De får också många påstötningar från aktivister som vill sätta pinnar i hjulet för näringslivet och för industriprojekt. Det skulle skapa en svår obalans om statsråd skulle vara tillåtna att enbart lyssna på aktivister, inte på beskrivningar från företag, som DN skriver i sin ledare. Genom att ta emot verklighetsbeskrivningar från flera håll, skaffar sig statsråd och deras medarbetare en bredare grund för övertänkta beslut. Väldigt ofta handlar det dock inte om något kontroversiellt, utan om att fylla ut luckor i kunskap om den nära verkligheten.

> ”Genom att ta emot verklighetsbeskrivningar från flera håll, skaffar sig statsråd en bredare grund för övertänkta beslut.”

Stefan Löfven har förstås en utomordentlig bakgrund för att göra nytta här, som mångårig ordförande i Metall, kännare av svensk industri och statsminister som under en period också lett EU:s ministerråd. Som Arbetarbladet skriver i en ledare från 20 juni, 2023:

”Ni som rasar över Stefan Löfvens nya deltidsjobb, tänk till lite. Hans arbete leder i längden till en stärkt svensk industri vilket i sin tur bidrar till en bättre välfärd. Är det så fel?”

Det finns en föreställning i den rättrådiga debatten och nyhetsbilden att det goda statsrådet är en person totalt avskild från kontaktytor. Han eller hon sitter där och tar upplysta beslut, i oväld. Allt annat är korrupt.

Detta är en fullständigt förvriden syn av en fungerande demokrati. Inte bara att statsråd behöver få en mängd informationer om hur saker fungerar i verkligheten. Beslutsverkligheten och effektverkligheten rymmer dramatiska skillnader, som den kloke förvaltningsforskaren Hans Esping iakttog i en essä. Härtill kommer att statsråd i en demokrati måste ha en politisk bas. Utan politisk förankring är de lika svaga som en ek utan rötter.

Borgerliga politiker behöver ha förankring i sina partier men också i vidare borgerliga nätverk. De måste ha kontakt med sina vänner och sina baser. När en borgerlig statssekreterare går till ett seminarium på Timbro om, säg, skattereformer eller bostadspolitik, är det inte korruption utan ett naturligt sätt att diskutera vad borgerlig politik ska innebära och hålla kontakt med borgerliga nätverk. Dessa består av idénätverk men också av praktiskt verksamma på områden som är särskilt viktiga för borgerliga partier, såsom företagare och entreprenörer. Borgerliga statsråd som skäms för att ens träffa företrädare för näringsliv gör i onödan sina vänner till fiender.

Det har genom åren hänt att ledningarna för partier i regering, från båda blocken, börjat tala om sina baser som främlingar som de vill hålla på avstånd. Det går sällan väl. Förvisso måste en regering kunna göra även sina stödjare besvikna med vissa beslut. Men statsråd och partiledningar har inte råd att förneka sina vänner.

Den politiska miljön i en levande demokrati formas i zoner, där friska yttre zoner i kontakt med de inre zonerna är viktiga för helheten. En regering behöver ha ideologiska stödkrafter, även på ledarsidor, för att orka stå emot alla de motvindar som skapas av oppositionen och dess vänner, som vid en borgerlig regering innefattar huvuddelen av journalistkåren.

Att framställa det som korrupt att en borgerlig regering behåller kontakten med borgerliga zoner utanför regeringskansliet är antingen fullständigt illusoriskt om demokratins funktionssätt eller uttryck för en socialistisk maktstrategi, som då också bör bemötas som en sådan. Borgerliga partiledningar bör sluta se generade ut över sina vänner, och i stället ge frimodigt svar på tal till sina motståndare.

HANS BERGSTRÖM
docent i statsvetenskap, skribent, tidigare chefredaktör och ansvarig utgivare för Dagens Nyheter